

тому їх цінність невіддільно зростає з кожним днем. Тому і система управління персоналом постійно змінюється, витісняючи стереотипи. Зараз більшість організацій використовує такий підхід до управління персоналом, за яким капіталовкладення проходить безпосередньо у самих працівників, у їх формування і розвиток. Вкладення у людські ресурси стають дедалі вигіднішими і сприяють виживанню фірми на ринку. Тому керівники пояснюють витрати, пов'язані з персоналом, не як даремні, а як інвестиції у людський капітал — основне джерело прибутку.

Література.

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: [Навчальний посібник]. / І.М. Бойчик. — [вид. 2, допов. та перероб.] — К. : Атіка, 2007. — 528 с.
2. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально трудові відносини: [Навчальний посібник]. / В.М. Лукашевич — Львів : Новий Світ-2000, 2008. — 248 с.
3. Ходаківський Є.І. Психологія управління: [Навчальний посібник] / Є.І. Ходаківський. — [вид. 2]. — К. : Центр учбової літератури, 2014. — 608 с.
4. Рябчик І.В. Наукові підходи до аналізу ефективності сільськогосподарських підприємств / І.В. Рябчик // Економіка АПК. — 2016. — № 8. — С. 44-48.

СТОЛЕНКО Н.А., МІНЕНКО Д.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Агропромисловий комплекс України — потужний сегмент виробництва, що значною мірою визначає соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, забезпечення держави продуктами харчування та відповідною сировиною. Даний сектор економіки об'єднує велику кількість галузей, що економічно, технологічно та організаційно взаємопов'язані між собою.

Серед галузей агропромислового комплексу України найважливішою є зернове господарство. Це основа всього сільськогосподарського виробництва. Зернове господарство країни формує продовольчий фонд, забезпечує тваринництво фуражним зерном, створює резервні державні запаси зерна, формує певну частку експорту на зарубіжні ринки.

Зерновий комплекс входить в агропромисловий комплекс як підкомплекс, і включає в себе машинобудівні заводи, що забезпечують комплекс засобами виробництва та засобами праці; хімічні заводи, що постачають хімічні компоненти, необхідні для неперервного технологічного циклу; безпосередньо галузі сільського виробництва, що вирощують зернові культури: пшеницю, ячмінь, просо, рис, овес, гречку, рапс, сою. В Україні ці культури складають основу зернового виробництва. Транспортування, зберігання, переробка, реалізація продукції зернового комплексу, науково-дослідницьке забезпечення є важливими і необхідними умовами функціонування та розвитку зернового комплексу.

Перспективи розвитку основної ланки агропромислового комплексу — зернового господарства — забезпечені тими заходами, що будуть негайно застосовані щодо поліпшення загального стану фінансування та забезпечення необхідною сировиною та транспортними засобами даного сектору сільського господарства країни.

За умов дотримання оптимальних параметрів посіву зернових культур та раціонального розміщення їх після попередників, урожайність зернових у цілому буде залежати від співвідношення у групі різних за біологічними і агротехнічними властивостями вирощування культур. За узагальненими даними досліджень у різних ґрунтово-кліматичних умовах України,

---

* Науковий керівник — Шабінський О.В., д.е.н., професор

оптимальний рівень насичення сівозмін зернових, беручи до уваги і необхідність у вирощуванні інших культур (технічних, кормових) у Степу та Лісостепу становить до 60 % (30 % озимої пшениці, 30 % ярих зернових, бобових, кукурудзи), на Поліссі – до 50-55 % (30-35 % озимих і 20 % ярих зернових, бобових, кукурудзи).

Збільшення питомої ваги у сівозміні однієї культури або групи культур, близьких за біологічними властивостями, понад оптимальні параметри призводить до помітного зниження їхньої продуктивності. Це пояснюється зменшенням площі крапих попередників, скорочення строків повернення культури на колишнє місце вирощування, у зв'язку з чим погіршується стан гранту і посівів. За даними Кіровоградської державної сільськогосподарської дослідної станції, при насиченні сівозмін озимої пшениці від 10-50 % середня врожайність зерна у сприятливі за кількості вологи роки знижувалася на 8,7 центнера за гектар (з 48,4 до 39,7), а в посушливі 7,8 (з 40,1 до 39,7).

Про зниження ефективності виробництва зернових культур при надмірній її концентрації свідчить досвід багатьох господарств Вінницької, Сумської, Дніпропетровської та інших областей України. Однак і надзвичайно вузька спеціалізація, особливо у виробництві зерна, неефективна. Це пояснюється тим, що для виробництва зернових культур потрібні певні умови. Так, колосові зернові культури необхідно розмішувати у сівозмінах після пару, бобових, просапних, багаторічних трав. На полях з колосовими попередниками, після яких висівають озиму пшеницю більш ніж два роки підряд, різко знижується її врожайність через розвиток шкідників та хвороб. Це не дає змоги сконцентрувати посівні площі озимої пшениці у сприятливих для її вирощування районах, незважаючи на те, що вона, значною мірою по своїй врожайності перевищує урожайність ярих колосових культур. Тому необхідно науково-обґрунтувати чергування зернових культур у сівозмінах.

Особлива роль, яка впливає на родючість зернових культур відводиться саме землі, як головному засобу сільськогосподарського виробництва. Також важливим є комплекс природних та економічних умов підвищення родючості зернових. Нерівномірність же використання трудових ресурсів і основних виробничих фондів, а також інших факторів, викликають необхідність більш доцільно поєднувати галузі, а також раціонально добирати культури і сорти, аби досягти запланованого результату.

У господарствах, які мають надмірні площі колосових культур у сівозмінах, можливе зниження ефективності виробництва озимої пшениці, якщо колосові були її попередниками більш ніж два роки. При надлишках вологи, високої вологості повітря та при незбалансованому азотному живленні, посіви озимої пшениці можуть постраждати від масового ушкодження листовими хворобами, що знижує врожайність на 25-30 %. Крім погіршення санітарного стану полів, перенасичення сівозмін озимої пшениці обумовлює розміщення її після просапних попередників, а отже, посів проводиться у гірші агропромислові строки.

За умов прискороеного розвитку хвороб та шкідників при порушенні сівозмін, строків посіву та незбалансованому застосуванні мінеральних добрив необхідне масове використання пестицидів, однак це веде до непередбачених екологічних наслідків. Коли врахувати, що в Україні від 20-30 % посівів зернових культур знаходяться у санітарно-охоронних зонах (поблизу жилих селищ, тваринницьких ферм, водойм, водних джерел та ін.), де застосування хімічних засобів захисту різко обмежене або заборонене, подальше вирощування зерна в цих зонах можливе лише в разі запровадження комплексної системи агротехнічних та біологічних засобів захисту зернових культур від шкідників, хвороб та бур'янів, а також проведення відповідних організаційно-господарських заходів.

Найважливішими напрямками інтенсифікації виробництва зерна є широке використання досягнення генетики і біотехнології, селекції і насінництва, виведення та впровадження нових сортів та гібридів рослин, що характеризується підвищеною стійкістю до засухи, несприятливістю до хвороб, більш високою потенційною врожайністю порівняно з їхніми попередниками, підвищеним вмістом у зерні біологічно активних речовин, які становлять особливу цінність як для харчування людині, так і для тварин.

Основне виробництво продовольчого зерна озимої пшениці і надалі буде концентруватись в степовій та лісостеповій зонах, де природні умови сприяють вирощування зерна високої якості.

Обсяги виробництва пшениці в Поліссі мають визначатися внутрішніми потребами регіону та країни. Це дасть змогу забезпечити цією сировиною вітчизняну макаронну та круп'яну промисловість. Значна частина цього зерна може бути реалізована на світовому ринку.

Для відновлення росту збору зернових потрібно, на нашу думку, провести комплекс заходів, перш за все економічного та організаційного характеру:

1. Пониження рівня цін на фінансові ресурси та надання можливості ліквідувати диспаритет цін.

2. Земля повинна стати товаром та є предметом залога при фінансуванні конкретного підприємства.

3. Повинно впровадити рівність всіх форм власності та законодавчо це задекларувати.

4. Створення умов для конкуренції в галузі.

5. Впровадження економічно-обґрунтованої державної підтримки підприємств як зернового господарства, так і агропромислового комплексу взагалі.

Слід підкреслити, що ці заходи можуть допомогти подолати кризу, що склалась в аграрному секторі країни.

ТОВСТОКОРИЙ Є.С., СОСОННИЙ В.Є.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИКИ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Починаючи з 1990-х рр. логістика стала найважливішим стратегічним інструментом в конкурентній боротьбі, невід'ємною частиною стратегії бізнесу.

Логістичний процес в аграрному виробництві на рівні сільськогосподарських підприємств реалізується за допомогою потоків, що функціонують між елементами і підсистемами виробничого підприємства, а також між виробником і зовнішнім середовищем. Управління підприємством, що інтегрує сукупність функцій стратегічного планування, організації, мотивації і контролю та ін., задає параметри бажаного стану функціонування підприємства, мотивуючи їх досягнення через систему стимулів. Саме ці стимули і можна визначити як конкурентні переваги аграрних підприємств, тому процес їх формування на даному етапі розвитку АПВ є актуальним.

Впровадження методів логістичного менеджменту в практику бізнесу дозволяє підприємствам істотно скоротити товарні запаси, прискорити оборотність оборотних коштів, знизити собівартість продукції і логістичні витрати, забезпечити задоволення споживачів в якості продукції і супутньому сервісі. Так, ефективний логістичний менеджмент може зменшити загальні витрати, даючи підприємству постійне лідерство в рівні витрат на певному сегменті ринку з подальшим акцентом на мінімізації ціни і високому рівні якості продукції та послуг.

Інтеграційні процеси у світі і глобалізація економіки змінюють поведінку сучасного споживача, який при ухваленні рішення про покупку товару виходить з набору очікувань на рівні найкращих світових стандартів, вимагає товари найвищої якості за прийнятною ціною, очікує швидкого реагування на їх запити і скорочення циклу поставки. Підприємства все більш оцінюються не тільки з точки зору якості їх продукції та сервісу, але гнучкості та здатності дотримуватися правил логістики: поставляти готову продукцію вчасно в невеликих обсягах, відповідно до замовленого кількості і безпосередньо до місця споживання. Не менш очевидно вплив логістики на поліпшення становища підприємств на ринку, що оцінюється збільшенням їх частки і багато в чому залежить від конкурентоспроможного рівня обслуговування споживачів.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент